

Батлав.....

УЛСЫН ШАЛГАЛТ - 2018

МОНГОЛ ХЭЛ-12

Аймаг / дүүрэг: .....
Сум .....
Сургууль: .....
Анги: ..... Бүлэг: .....
Овог: .....
Нэр: .....

САНАМЖ, ЗӨВЛӨГӨӨ

- Шалгалт 80 минут үргэлжилнэ.
- Шалгалтын материал хоёр хэсэгтэй ба нэгдүгээр хэсэг нь унших чадвар сорьсон, хоёрдугаар хэсэг нь бичих чадвар сорьсон задгай хэлбэрийн даалгавраас бүрдэнэ.
- Даалгавар бүрийн хариултыг өгөгдсөн сул зайд бичиж тэмдэглэнэ.

“Зөгий”-д гарсан зураг

Үдээс өмнө хэлтсийн дарга дууджээ. Энэ тухай ажил тарахын өмнө л мэдэв. Цайны өрөөнөөс гаргал манай нэг ажилтан таарапдаад,

- Энэбиш ээ! Чи хааччихав аа. Өрөөндөө байхгүй байх юм. Дарга дуудаад байна гэсээр дагуулж оров. Хүрлээ дарга намайг хармагцаа,
- Нөхөр минь ажлын цаг таслаад бүхэл бүтэн гурван минут юунд гадаа сэлгүүцэв гэж тулгалаа. Санаандгүй асуудалтай гэнэт тулгарсандaa балмагдав.
- Дарга минь ажлын цагаар нэг ч хором гадаа гараагүй, гарах ч үгүй гэж шазруухан хэлчихлээ. Энэ үгэнд даргын царай барайгаад,
- Уухай, булзах нь уу? Тэгвэл баримтаар нотлоод өгч болно оо гээд манай байгууллагын “Зөгий” сонинг авчуулж “Ажилтан Энэбиш ажлын цагаар гурван минут гадаалав” гэсэн тайлбартай гэрэл зураг руу зааж,
- Энэ хүн тантай нэлээд төсөөтэй байгаа биз ? гэж ёжтойхон асуулаа.
- Төстэй нь төстэй л юм байна. Тэгэхдээ би ажлынхаа байранд л байсан даа гэж зүтгэвэл,
- Улаан мэлзэх нь шив дээ. За яах вэ? Тэгвэл гадаа гараагүй гэдгээ батлаад орхи л доо гэж мэлхийнийх шиг бүлтгэр нүдээр ширтэв. Би,
- Болох л байлгүй дээ гэж хүйтнээр хариулаад,
- Өглөө би яг л цагтаа ирсэн дээ. Энэ тухай цагийн бүртгэл дээр тэмдэглэсэн бий гэчихлээ. Үнэн юм үнэнээрээ байлгүй яах вэ. Цагийн бүртгэл авчуулаад үзвэл есөн цагт ирсэн гээд цагаан дээр хараар дурайж байв.
- Өглөө ч яах вэ. Дараа нь гэхээр нь,
- Дараа нь уу? Дараа нь би заавал тамхи татаж байж ажлаа эхэлдэг зантайг манайхан мэднэ. Тэгээд тамхи татах өрөөнд орсон. Тэнд таслал тавих хэлтсийн Доёд, таслалыг шалгах хэлтсийн Норов нар байсан. Ажил алдаж дахин гүйгээд яахав. Нэг сайн тамхилаад гаръя гэж бодоод эрүүл мэндээ ч хайрлалгүй таван ширхэг тамхи дараалан татаад, Норовоос цаг асуухад арван нэг болж байсан даа гэлээ.

Болсон юм болсноороо л байлгүй яахав. Норов, Доёд хоёрыг дуудаж асуухад миний хэлснийг батлав. Тэгтэл үдээс өмнөх хоёр цагийн тухай асуудад гараад ирлээ.

- Энэ ч яах вэ дээ. Би өрөөндөө орж ирээд бичгүүдийг дугаарлахаар ширээн дээр гаргаад тавьтал хажуугийн өрөөний Гэрлээ утсаар яръя гэж байна гээд ороод ирсэн. Манай утас салаа болохоор амралтад байсан авгайтайгаа ярихаар тэдний утсаар захиалга өгсөн байсан юм. Бидний яриа дусахад үдийн завсарлага болчихсон гэж үнэнээ л өгүүлэв.

Хуудуугүй юм хуудуугүй байлгүй яахав. Захиалгын тасалбарыг үзэж залгагч хүүхнээс лавлаад дарга олон таван үггүй болов. Харин үдээс хойш миний байсанд эргэлзээд байгаа янзтай байхаар нь би хийснээ бас тоочиж,

- Хоёр цагт ирснээ бүртгүүлээд гурван хуудас дугаарласан. Тэгтэл цай уумаар санагдсан. Яагаад ингэв гэвэл намайг утсаар яръж байх хооронд цай түгээгээд өнгөрсөн тул би хоцорчихсон байсан. Тэгээд аягаа аваад цайны өрөөнд ортол буцлаагүй байлаа. Түүнийг буцлахыг хүлээж зөөгч хүүхэнтэй энэ тэрийг яръж суугаад, аяга цай уугаад гаргал та дуудаж энд орж ирсэн дээ гэж учирлалаа.

Гажиггүй юм гажиггүй байлгүй яахав. Миний хэлснийг цай түгээгч баталсан. Хүрлээ даргын баргар царай шингэрч,

- Үнэхээр чи ажил дээрээ байсан л байна даа. Гэтэл яагаад энэ гэрэл зураг дээр гарчихдаг байна аа гэж гайхширлаа. Би дуугүй гараад явж болох байсан боловч даргыгаа зургийн учрыг олох гэсээр тархинд нь “цус харвачхаж” магадгүй гаж хаширлаад,
- Энэ ч яахав. Төлөвлөх хэлтэст байдаг миний ихэр Тэрбиш байна гэвэл Хүрлээ дарга дуухаа алгадаж,
- Би ер нь тэнэг байх аа. Нээрээ чи чинь ихэр шүү дээ гэж дуу алдлаа. Тэгээд утсаа шүүрэн авч ханын сонины эрхлэгч рүү залгаж,
- Гадаа сэлгүүцэгч Энэбиш биш, түүний ихэр Тэрбиш байна шүү дээ гээд тавьчхав. Хамаг асуудал тодорхой болоод намайг даргын өрөөнөөс гарахад ажил тараход 10 минут дутуу байв. Би төлөвлөгөөний хэлтэс рүү шагайвал Тэрбиш цахилгаан машинаар тооцоо гарган суулаа.

- Хүний ихэр нэгийгээ өөд татдаг байхад миний ихэр нэгийгээ уруу татах юм гэж үг хаятал тэр ажлаа орхиж,
- Юу болоо вэ? гэж гайхав. Би “Зөгий” сониноо үзүүлбэл,
- Тархиа сэргээхээр гурван минут гадаа зогссон юм. Тэр хооронд л дарчхаж дээ гэж ичингүйрхлээ. Мах цусны тасархай юм болохоор өрөвдөж,
- Тархиа сэргээхээр заавал гадаа гарахын хэрэг юу байна. Салхивчаараа толгойгоо гаргаад л зогсож байхгүй юу. Хичнээн зогссон ч хэн ч юу ч хэлэхгүй гэж зөвлөвөл тэр,
- Нэгэнт үр бүтээлгүй хойно салхивчаар толгойгоо гаргаад зогсох, салхинд гадаа зогсох хоёр та бид хоёр шиг ихэр юм биш үү дээ. Тэгээд ч та бид хоёрын нэр шиг энэ ч биш, тэр ч биш зүйл л дээ гэж хэдэрлэлээ.

Ийм хүнтэй чинь юу ярих вэ? Харин маргааш өглөө нь “Зөгий” сонины гэрэл зургийн тайлбарт “Энэбиш” гэдгийгээ “Тэрбиш” болгон зассан байлаа.

Ш.Цэнд-Аюуш /үгийн тоо 607/

Зохиолч Ш.Цэнд-Аюушийн “Зөгий”-д гарсан зураг” зохиолд ажлын байран дээрээ байдаг боловч хийсэн зүйлгүй цагийг хийдүүлэгч хамт олны тухай өгүүлжээ. Эх зохиолыг дараах хүрээнд задлан шинжлээрэй.

/25 оноо/

1. Энэбишийн өөрийнхөө үйлдлүүдийг зөв гэж үзэж байгаагаа илэрхийлсэн баймж үнэлэмжүүд нь юу вэ?

/3 оноо/

- .....
- .....
- .....

2. Энэбишийн тухайн өдөрт хийсэн ажлын жагсаалтыг гаргана уу? Ингэхдээ дараах хүснэгтийг ашиглаарай.

/4 оноо/

Цаг хугацаа	Хийж гүйцэтгэсэн ажил

3. Энэбишийн дүрийг хошин дүр болохыг дараах байдлаар тодорхойлоорой.

/8 оноо/

Шударга бус үйлдэл:

- .....
- .....
- .....
- .....

Заль ов мэх:

- .....
- .....
- .....
- .....

4. Нэг хүний хийх ажлыг нэлээд хэдэн хүн хийдэг гэдгийг батлах баримтыг 4-р хэсгээс олж бичээд дүгнэлт гаргаарай.

/3 оноо/

- .....
- .....
- .....
- .....

5. Тэрбишийн тухай биш Энэбишийн тухай “Зөгий”-д шүүмж тавибал чи юу бичих вэ? Ямар нэр өгч, инээдэмтэй ямар өнгө аясыг гаргах вэ? / 7 оноо/

ХОЁРДУГААР ХЭСЭГ. БИЧИХ ЧАДВАР СОРЬСОН ДААЛГАВАР

“Зөгий”-д гарсан зураг” эхийн бичлэгийн арга барилаас санаа авч, хичээлийн цагийг үр ашиггүй өнгөрөөж байгаа сургачийн үйлдэлд шүүмжлэлтэй хандсан эх зохиогоорой. Гарчиг өгч, сургамжтай өнгө аяс гаргахаа мартав аа. /Үгийн тоо 250-300/ /25 оноо/

Засагч багш нарт зориулав